

PROSTOR

16 [2008] 2 [36]

ZNANSTVENI ČASOPIS ZA ARHITEKTURU I URBANIZAM
A SCHOLARLY JOURNAL OF ARCHITECTURE AND URBAN PLANNING

POSEBNI OTISAK / SEPARAT | OFFPRINT

ZNANSTVENI PRILOZI | SCIENTIFIC PAPERS

180-191 STANKO PIPLOVIĆ

PODRUČJE STAROGA „HAJDUKOVA” IGRALIŠTA
U SPLITU
POVIJESNO-PROSTORNI RAZVITAK

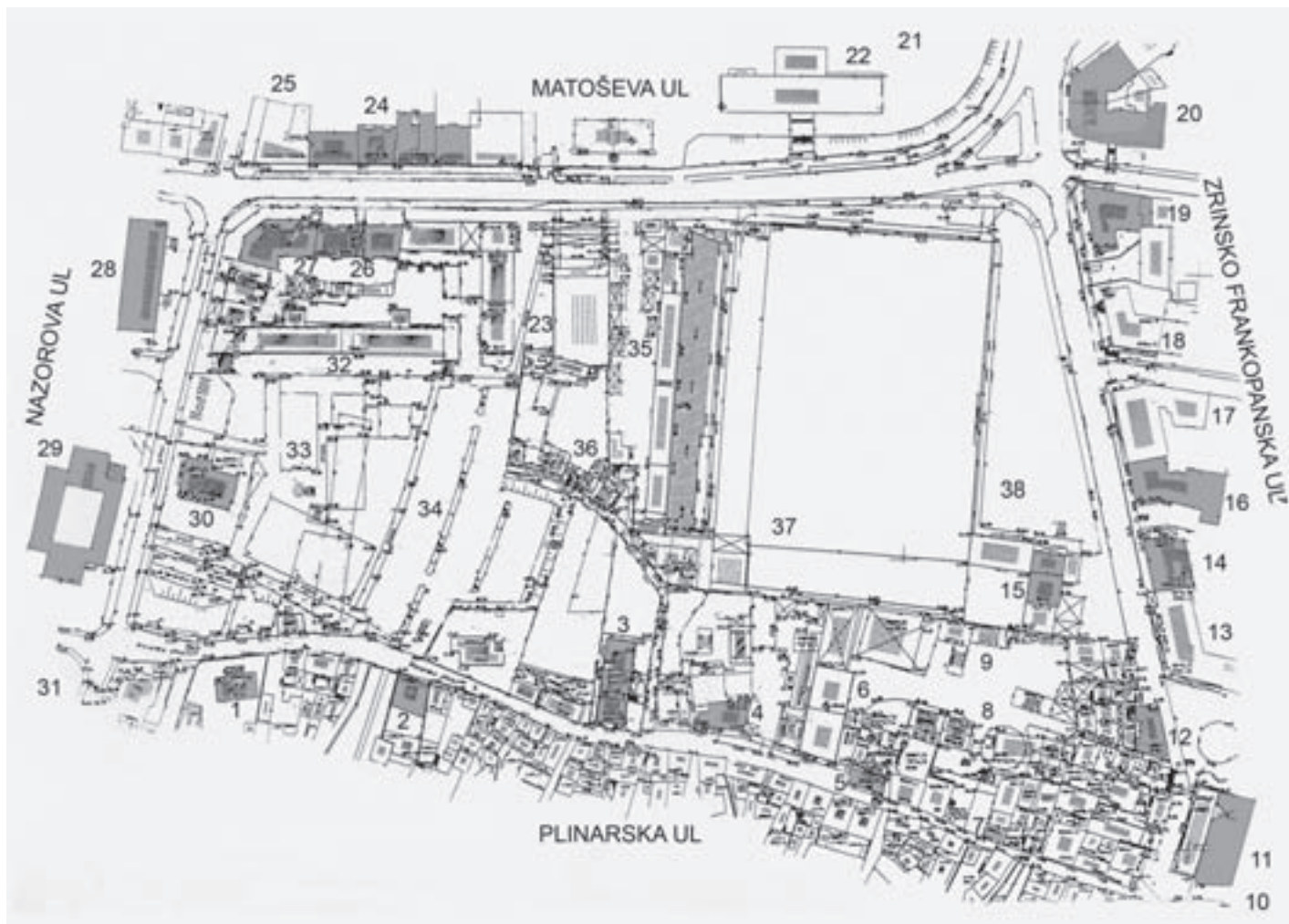
THE OLD *HAJDUK* FOOTBALL FIELD
IN SPLIT
HISTORICAL AND SPATIAL DEVELOPMENT

Izvorni znanstveni članak
UDK 711.4-163:712.25:796 (497.5 Split)

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER
UDC 711.4-163:712.25:796 (497.5 Split)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU, ARHITEKTONSKI FAKULTET
UNIVERSITY OF ZAGREB, FACULTY OF ARCHITECTURE

ISSN 1330-0652
CODEN PORREV
UDK | UDC 71/72
16 [2008] 2 [36]
153-282
7-12 [2008]

SL. 1. PLAN DANAŠNJEG STANJA PROSTORA BIVŠEGA NOGOMETNOG IGRALIŠTA I SLOBODNOG PROSTORA ZAPADNO OD NJEGA. BROJEVIMA SU OZNAČENE VAŽNIJE GRAĐEVINE I POVRŠINE TERENA KOJI ODGOVARAJU ONIMA U ZAGRADAMA U TEKSTU.

FIG. 1 THE FORMER FOOTBALL FIELD AREA TODAY AND THE VACANT LOT WESTWARDS.

IMPORTANT BUILDINGS AND SITES ARE MARKED BY NUMBERS CORRESPONDING TO THOSE IN BRACKETS IN THE TEXT.

ZGRADE UZ PLINARSKU ULICU:

1. SECESIJSKA OBITELJSKA KUĆA IZ 1910. GODINE
2. STAMBENA ZGRADA IZ 20. STOLJEĆA
3. NEORENESANSNA STAMBENA ZGRADA
4. STAMBENA UGLOVNICA IZ 20. STOLJEĆA
5. NEORENESANSNA KUĆA
6. ATELIJER HRVATSKOGA NARODNOG KAZALIŠTA IZ 1940. GODINE
7. SECESIJSKA PRIZEMNICA
8. SKLOP BIVŠE PLINARE IZ 1862. GODINE
9. POLOŽAJ KOTLOVNICE KAZALIŠTA
10. ANTIČKI GROBOVI U TEUTINOJ ULICI
11. HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE NA TRGU GAJE BULATA

ZGRADE UZA ZRINSKO-FRANKOPANSKU ULICU:

12. NEORENESANSNA UGLOVNICA
13. STAMBENA UGLOVNICA, SVACICEVA ULICA, ARH. IVO RADIC
14. STAMBENA UGLOVNICA, ULICA ČAJKOVSKOGA, ARH. FRANE ČOTA
15. DOM RUGBY KLUBA „NADA“, BIVSI NK „HAJDUK“, ARH. BORIS KATUNARIC
16. STAMBENA ZGRADA IZ 20. STOLJEĆA
17. STAMBENA UGLOVNICA, ZORANIĆEVA ULICA, ARH. IVO RADIC

18. STAMBENA UGLOVNICA, ARH. MILA POLETTI, ZAGREB

19. SECESIJSKA UGLOVNICA IZ 1913. GODINE, INŽ. PETAR SENJANOVIC

20. STAMBENA UGLOVNICA, KAVANJINOVA ULICA, BIVSI SUD

21. BOGOSLOVNO SJEMENIŠTE IZ 1924. GODINE

ZGRADE UZ MATOSEVU ULICU:

22. DOM ZDRAVLJA – BIVŠA DIREKCIJA JUŽNIH BRODOGRADILIŠTA, PA ZATIM RODILIŠTE IZ 1949. GODINE, ARH. BUDIMIR PERVAN

23. STAMBENA ZGRADA IZ 1964. GODINE, ARH. IVO BARTOLIC

24. STAMBENI NIZ IZGRADEN NEPOSREDNO PRIJE DRUGOGA SVJETSKOG RATA

25. STAMBENA UGLOVNICA IZ 1959. GODINE, RENDICEVA ULICA, ARH. SAVKA SASUNIC I ARH. VUKO BOMBARDELLI

26. STAMBENA ZGRADA SAGRADENA NAKON PRVOGA SVJETSKOG RATA

ZGRADE UZ PRILAZ VLADIMIRA NAZORA:

27. STAMBENA UGLOVNICA IZ 20. STOLJEĆA

28. STAMBENA ZGRADA IZ 1957., ARH. VUKO BOMBARDELLI

29. OSNOVNA SKOLA „MARJAN“ IZ 1929. GODINE, ARH. ALEKSANDAR FREUDENREICH

30. STAMBENA ZGRADA IZ 1934. GODINE, ZLATIBOR LUKŠIĆ

31. GOTIČKO-BAROKNA CRKVA SV. MANDE

OBJEKTI U UNUTRAŠNOSTI:

32. STAMBENE ZGRADE IZ 1964. GODINE, MATOSEVA ULICA I PRILAZ VLADIMIRA NAZORA, ARH. IVO BARTOLIC

33. PARK SA ŠPORTSKIM IGRALIŠTIMA

34. PARKIRALIŠTE

35. TRŽNICA

36. PUČKE KUĆE KRAGIĆ, PODGORSKA ULICA

37. IGRALIŠTE RUGBY KLUBA „NADA“ – BIVŠA KRALJEVA NIJVA, PA ZATIM „HAJDUKOVO IGRALIŠTE“

38. PARKIRALIŠTE

STANKO PIPLOVIĆ

HR – 21000 SPLIT, KAŠTELANSKA 2

IZVORNI ZNAJSTVENI ČLANAK

UDK 711.4-163:712.25:796 (497.5 SPLIT)

TEHNIČKE ZNAJSTOSTI / ARHITEKTURA I URBANIZAM

2.01.02 – URBANIZAM I PROSTORNO PLANIRANJE

2.01.04 – POVIJEST I TEORIJA ARHITEKTURE
I ZAŠTITA GRADITELJSKOG NASLIJEĀA

ČLANAK PRIMLJEN / PRIHVACEN: 14. 3. 2007. / 4. 12. 2008.

HR – 21000 SPLIT, KAŠTELANSKA 2

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

UDC 711.4-163:712.25:796 (497.5 SPLIT)

TECHNICAL SCIENCES / ARCHITECTURE AND URBAN PLANNING

2.01.02 – URBAN AND PHYSICAL PLANNING

2.01.04 – HISTORY AND THEORY OF ARCHITECTURE
AND PRESERVATION OF THE BUILT HERITAGE

ARTICLE RECEIVED / ACCEPTED: 14. 3. 2007. / 4. 12. 2008.

PODRUČJE STAROGA „HAJDUKOVA” IGRALIŠTA U SPLITU
POVIJESNO-PROSTORNI RAZVITAKTHE OLD *HAJDUK* FOOTBALL FIELD IN SPLIT
HISTORICAL AND SPATIAL DEVELOPMENTBUDUĆA NAMJENA
GRADITELJSKO NASLIJEĀE
„HAJDUKOVO” IGRALIŠTE
PROSTORNA OBILJEŽJA
SPLITFUTURE PURPOSE
BUILT HERITAGE
HAJDUK FOOTBALL FIELD
SPATIAL FEATURES
SPLIT

Područje staroga „Hajdukova” igrališta u Splitu i njegovo produženje prema Marjanu jedini je slobodan prostor u uzem središtu grada. Kako sve više raste potreba za novim, posebno javnim sadržajima, priprema se upravno-planerski postupak za njegovu prenamjenu. Budući da se nalazi na granici s pučkim naseljem Veli Varoš, a omeđen je i kvalitetnim recentnim građevinama, istražene su njegove promjene i funkcije tijekom prošlosti te današnja obilježja kao važan element u budućoj prostornoj koncepciji.

The old *Hajduk* football field in Split and its extension towards Marjan hill is the only vacant lot in the town nucleus. An administrative planning procedure for its reuse is currently being prepared since public purpose areas are increasingly needed. This paper presents a study into its transformations and functions in the past as well as its present features as important factors in its future spatial conception taking into consideration its location surrounded by high-quality recent buildings on the fringe of the Veli Varoš residential area.

POVIJESNO-PROSTORNI RAZVITAK

HISTORICAL AND SPATIAL
DEVELOPMENT

Bivše igralište Nogometnog kluba „Hajduk“ i slobodan prostor zapadno od njega, na kojem je parkiraliste i rekreacijski sportski objekti, jedan je od najvrjednijih u Splitu. Proteže se sjeverno od težačkog predgrađa Veli Varoš, izgrađenog kamenim zgradama u smjeru novoga stambenog naselja Spinuta. Na zapadu se dotiče prvih padina park šume brda Marjana, a prema istoku proteže se gotovo do središta grada. Danas je to područje ograničeno Plinarskom ulicom s juga, Zrinsko-Frankopanskom ulicom s istoka, Matoševom ulicom sa sjevera i Nazorovim prilazom na zapadu. Rijetko je izgrađeno, uglavnom na rubnim i kontaktnim područjima.

Na terenu nema nikakvih vidljivih tragova niti su dosad tamo pronađeni neki stariji ostatci iz antike ili srednjega vijeka. Vjerojatno je njegovo plodno tlo blagoga nagiba sve do novijih vremena služilo u poljodjelske svrhe. Nisu se tamo provodila ni sustavna arheološka istraživanja. Najbliži su nalazi jugoistočno prema povijesnom središtu. U Teutinoj ulici kod kazališta otkriveni su rimski grobovi u amforama, datirani u 3.-4. stoljeće prije Krista (Sl. 1.-10.). Na početku Plinarske ulice, u pročelju jedne kamene zgrade uzidana je iznad ulaznih vrata stela. To je rimski nadgrobni spomenik s uobičajenom posvetom duhovima pokojnika. Malo istočnije, na prostoru ispred današnjega kazališta do kraja 19. stoljeća postojao je javni bunar zvan *Pozzo buon*, oko kojeg su bili stari sarkofazi koji su

služili za napajanje domaćih životinja (Sl. 1.-11.). Pretpostavlja se da su doneseni iz ruševina Salone, nekadašnjeg glavnoga grada prostrane rimske provincije Dalmacije.¹

Međutim, postoji i druga mogućnost. Poznato je da je u morskoj uvali Poljud, na sjeverozapadu splitskoga poluotoka, u rimsko doba bilo pristanište. Tamo se pod morem još uvijek nalazi velik broj amfora za ulje iz 2. stoljeća. One su sekundarno upotrijebljene za izgradnju obale kao materijal u nasipu. Ispunjene su pijeskom, vapnom i raznim otpadom. Prema njihovoj tipologiji utvrđeno je da potječu iz radionice u današnjoj Španjolskoj, odakle se ulje preko Atlantika i Sredozemnoga mora dovozilo brodovima na jadransko tržište. I najnovija istraživanja potvrđuju značenje te luke.² To svjedoči o dalekim trgovačkim vezama i važnosti samog pristaništa. S obzirom na izneseno, moglo bi se zaključiti da je antičko naselje na području današnjega Splita bilo spojeno putom s lukom. Ta je prometnica vjerojatno vodila preko područja starog igrališta „Hajduka“. Uz nju je mogla biti značajnija nekropola, od koje bi onda potjecali i pronađeni grobni spomenici.

Još je jedan obližnji povijesni lokalitet iz kasnijeg vremena, ali na jugozapadu također izvan ovoga prostora. Nalazi se povrh Velog Varoša na prvim padinama Marjana. Tu se u 14. stoljeću spominje hospicij sv. Lazara – sklonište oboljelih od lepre. U blizini je ranogotička crkva sv. Lazara, poslije posvećena sv. Mandi (Sl. 1-31.). S vremenom je pregrađena pa je njen današnji izgled kasno-barokni. Uz nju je bilo i sirotinjsko groblje.³ Antičko se naselje na splitskom poluotoku nalazilo dalje, na drugoj strani, sjeveroistočno od Dioklecijanove palače, oko ceste koja je vodila u Salonu. Osim toga, razmatran je i prostor izvan nekadašnjega težačkog predgrađa Veli Varoš i gradskih zidina. Stoga se, unatoč nekim uočenima, na njemu ne bi trebalo očekivati ostatke značajnijih starijih kultura. Međutim, nalaz nekropole upućuje na mogućnost postojanja rimske komunikacije, koje su se u to doba uvijek formirale uz njih. Trasa bi mogla biti usmjerena preko promatranoga terena. Jedini posredan trag stare organizacije prostora jest položaj Zrinsko-Frankopanske ulice koja slijedi trasu rimske

¹ Nesto zapadnije od promatranog područja pronađen je rimski nadgrobni spomenik iz poganskih vremena. Poslije je sa stražnje strane izdubljen i sekundarno upotrijebljen kao kamenica. [SEGVIC, 2007: 325]

² Podvodna zaštitna istraživanja u Spinutu, koja su se provodila od 2006. godine, potvrđuju kako je riječ o značajnom nalazištu na kojem je usprkos dugogodišnjoj devastaciji još mnogo arheoloških ostataka. [RADIC-ROSSI, 2007: 351-358]

³ Crkva sv. Mande pod uboge je jednobrodna sa zvonikom na preslicu nad glavnim pročeljem, a uz nju je bilo groblje. [PETRIC, 2001: 90-91]

centurijacije, jedne od graničnih crta parcelacije poljoprivrednog agera.

Prvi pouzdaniji pokazatelji o predjelu potječu iz sredine 17. stoljeća. Tada je venecijanski vojni inženjer Giuseppe Santini napravio plan grada. Crtež je dosta pouzdan, što je moguće provjeriti usporedbom sa sačuvanim dijelovima grada. Na njemu se može uočiti da su već tada postojali putovi koji su vodili trasom današnje Zrinsko-Frankopanske ulice na sjever i Plinarske u smjeru zapada. Pučko predgrađe Veli Varos dopiralo je do Plinarske ulice i još nije prelazilo na drugu stranu, gdje su bila samo polja. Isto tako, postojala je i komunikacija približno na mjestu sadašnje Podgorske ulice. Slično stanje prikazano je i u planu koji je 1692. godine nacrtao S. de Boucaut, pa i onima F. Gironcija 1784., te planu nastalom oko 1800. godine i još nekim drugim. To svjedoči da je dugo, sve do novijih vremena, prostor bio potpuno slobodan. Precizni podatci potječu tek iz 1831. godine, kada je za austrijske uprave izrađen prvi stabilni katastar grada.⁴ U to je doba prostor uglavnom slobodan. Tu su poljoprivredne površine zasadene vinogradima, s nešto oranica i voćnjaka. Samo je jugoistočni dio, najbliži gradu i Velom Varošu, izgrađen manjim brojem stambenih težačkih kuća s gospodarskim objektima i vrtovima uokolo. Jedna od jednostavnih kamenih kuća, u vlasništvu obitelji Tecilazić, nosi uklesanu 1801. kao godinu građenja. Do kraja stoljeća izgrađene su još neke nove, a postojeće su nadograđivane, što je dokumentirano reambulacijom plana. Većina zgrada na tome je mjestu bez izrazitijih stilskih oznaka, ali neke su izvana ozbukane i pokazuju obilježja neorenesanse. To je zapravo kontaktno područje između građanskog i težačkog dijela, preko kojeg se novi Split širio u rustično područje.

Početak 19. stoljeća putova je bilo malo. Njihove su trase vodile od središta i drugih izgrađenih dijelova grada prema okolnim poljima. Sam teren presijecao je krivudav put *Strada alla Punta Spinuti*, današnja Podgorska ulica. Vodio je od sredine sadašnje Plinarske ulice na sjever kroz polja i zakretao na zapad prema Spinutu i morskoj uvali Poljud. Od njega su sačuvani neki početni dijelovi koji još uvijek dočaravaju nekadašnji poljski put s podzidima od kamena usuhu te s drvcem i vrtovima. Uz njega je i nekoliko kuća obitelji Kragić, sagrađenih nešto kasnije (Sl. 1.-36.). Produžetak mu je nestao pri novijim radovima probijanja današnje Matoševa ulice, koja se proteže približno njegovom tra-

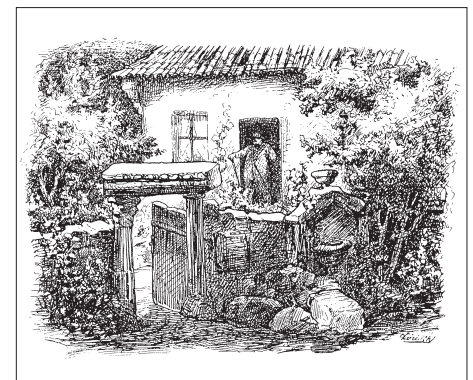
som. Postojao je i jedan put u pravcu istok-zapad s južne strane, na mjestu današnje Plinarske ulice, s vrlo rijetkom izgrađenošću. To je zapravo granica Velog Varoša i polja, preko koje je s druge strane izgrađen tek manji broj kuća. Novija Zrinsko-Frankopanska ulica, koja vodi iz središta grada na sjever prema predjelu Lora, u to je doba samo običan poljski put, bez ikakvih zgrada sa strana. Rubna Matoševa ulica (nekada Ulica kraljice Marije, pa zatim Maksima Gorkog) na sjeveru još nije probijena, kao ni Natorov prilaz (nekada Gajeva ulica) na zapadu.

Iz opisa austrijskog pisca Theodora Schiffa iz 1875. godine može se dobiti vjerna slika predjela u to doba. On navodi kako se tamo prilazi iz predgrađa Dobri. Dalje kuće postaju sve rjeđe. Oko njih su hrpe gnojiva, a vrtovi s kupusom postaju sve veći. Put, današnja Zrinsko-Frankopanska ulica, prašnjav je i obrubljen stabljikama šipka s vatreno crvenim plodovima. Lijevo je velika ledina, koju su oni iz garnizona nazivali borilište jer je služila kao vojničko vježbaliste. Splicani su mu nadjenuli ime Poljana boga Marsa. Desno od nje počinju vinogradi s tamnomodrim grozdem, grane smokava povijaju se do zemlje, a u visokim kukuruzima dozrijevaju raskošni klipovi.

Tu u blizini, desno od puta, bila je jedna prizemna kuća. U njene su zidove ugrađeni dijelovi antičkih reljefa, starorimski natpisi, ulomci nadgrobnih spomenika i zavjetna ploča. Uz vrata ugrađeni su mramorni stupovi. Sagrađio ju je koncem 19. stoljeća svećenik Ma-

SL. 2. G. SANTINI: PLAN SPLITA IZ 1666. GODINE. U GORNJEM LIJEVOM KUTU PRIKAZAN JE DIO ISTRAŽIVANOG PODRUČJA, GDJE SU VEĆ TADA POSTOJALI PUTOVİ NA MJESTU BUDUĆE PLINARSKE I ZRINSKO-FRANKOPANSKE ULICE. ZEMLJIŠTE SE KORISTILO U POLJODJELSKOJ SVRHE. FIG. 2 G. SANTINI: PLAN OF SPLIT FROM 1666. THE RESEARCHED AREA USED AS A FARMLAND AT THE TIME IS IN THE TOP LEFT CORNER. THE ROADS EXISTED THEN AT THE SITE OF THE FUTURE PLINARSKA AND ZRINSKO-FRANKOPANSKA STREETS.

SL. 3. CRTEŽ KUĆE „OČENAŠA“ IZ KRAJA 19. STOLJEĆA U ZRINSKO-FRANKOPANSKOJ ULICI S UGRAĐENIM ANTIČKIM ULOMCIMA. NA NJENU JE MJESTU PODIGNUTA U NOVIJE VRIJEME STAMBENA ZGRADA PO PROJEKTU ARH. IVE RADICA. FIG. 3 DRAWING OF A HOUSE, LATE 19TH C. IN ZRINSKO-FRANKOPANSKA STREET WITH THE BUILT-IN ANTIQUE SEGMENTS. A RESIDENTIAL BUILDING DESIGNED BY I. RADIC ON THIS SITE WAS BUILT THERE LATER.

⁴ Geodetski premjer Dalmacije izvršen je u razdoblju 1823.-1837. godine. Osnovna je svrha bila opozivanje prema realnim prihodima. Danas taj opsežni grafički i pisani materijal pruža podatke za raznovrsna istraživanja stanja početkom 19. stoljeća. [LVON, 1923: 166-168]

SL. 4. DETALJ KATASTARSKOG PLANA SPLITA IZ 1831. GODINE. PRIKAZAN JE SJEVER PUČKOG PREDGRADA VELI VAROŠ, A U OKVIRU JUGOISTOČNI DIO ZONE NA RASKRIZJU PLINARSKE I ZRINSKO-FRANKOPANSKE ULICE.

FIG. 4 CADASTRAL PLAN OF SPLIT FROM 1831, DETAIL. THE NORTHERN SUBURBAN AREA (VELI VAROŠ). SOUTH-EASTERN PART OF THE AREA AT THE JUNCTION OF PLINARSKA AND ZRINSKO-FRANKOPANSKA STREETS (FRAMED).

SL. 5. IZGLED NEKADAŠNJE GRADSKE PLINARE U PLINARSKOJ ULICI. OD TOGA SKLOPA OSTALE SU TEK NEKE MANJE ZGRADE. REZERVOAR PLINA UKLONJEN JE POSLIJE DRUGOGA SVJETSKOG RATA.

FIG. 5 THE FORMER GAS BOARD BUILDING IN PLINARSKA STREET. JUST A FEW SMALLER BUILDINGS HAVE REMAINED. THE GAS RESERVOIR WAS REMOVED AFTER WORLD WAR II.

lakia. Ne zna se odakle je uzeo kamene spoli je i tu ih umetnuo. Pretpostavlja se da ih je dovezao s ruševina Salone. Dugo je bila poznata pod imenom Kuća Očenaša. Srušena je u novije vrijeme kada je na istome mjestu podignuta velika stambena zgrada po projektu arh. Ive Radica, a ulomci su preneseni u Arheoloski muzej (Sl. 1.-17.).

Prvih godina 20. stoljeća počele su se graditi prve veće najamne stambene zgrade u oblicima historičističke neorenesanse – najprije dvije uz Plinarsku ulicu, a nešto kasnije i na sjevernoj strani. Slijedile su i secesijske obiteljske zgrade u produžetku na prvim padinama Marjana.

U to je doba do kraja austrijske uprave prostor još uglavnom slobodan, osim jugoistočnog dijela. Na raskrižju ulica današnje Ujevićeve poljane iza kazališta izlazi se na zapad u Plinarsku, a na sjever u Zrinsko-Frankopansku ulicu. Tu su se u sklop težačkih kuća već infiltrirale najamne neorenesansne zgrade grada koji se širio u smjeru Velog Varoša i Spinuta (Sl. 1.-7., 12. i 13.). Na istočnom dijelu prostora je Kraljeva njiva koja je služila kao vježbaliste austrijske vojske. Sjeverna i zapadna ulica nisu još probijene. Teren je presijecala Podgorska ulica. Već se tada pojavljuju prvi prijedlozi za regulaciju prostora. Inženjer Petar Senjanović iz Opcinske službe napravio je 1914. godine plan grada u kojem je po svojoj zamisli ucrtao proširenje Zrinsko-Frankopanske ulice. Predložio je i nove, ravne trase koje su dijelile prostor na dosta pra-

vilne površine pogodne za buduću izgradnju. Taj se rad uklapao u prve zamisli o organiziranom širenju Splita.

Tako je 1923. godine raspisan međunarodni natječaj za prvi *Regulacioni plan grada*. Pobijedio je mladi njemački arhitekt Werner Schürmann iz Haaga. Usred toga prostora predvidio je lociranje novoga kazališta ili koncertne dvorane, a na sjeveroistočnom kraju, do zgrade Biskupskog sjemeništa, novu katedralu.⁵ Naime, postojeća stolna crkva u nekadašnjem Dioklecijanovu mauzoleju postala je pretijesna da primi vjernike narasloga grada koji su željeli sudjelovati u liturgijama. Razmatralo se više lokacija za novogradnju, ali do realizacije nikada nije došlo.

Do 1926. godine uslijedile su neke promjene, posebno na obodnim prometnicama. Na sjevernoj strani probijena je Ulica kraljice Marije, današnja Matoševa. U njoj su do tada izgrađene samo dvije kuće (Sl. 1.-26. i 27.). Napravljena je i Gajeva ulica sa zapadne strane, koja je u produžetku preko Brankova prilaza vodila na Vidilicu kod Židovskoga groblja na Marjanu. U njoj još tada nije bilo zgrada. Razmatralo se djelomično proširenje Plinarske i Podgradske ulice. Na istočnom dijelu, na Poljani kralja Petra nalazilo se igralište Nogometnog kluba „Hajduk“ (Sl. 1.-37.). Drugih novogradnja nije bilo pa su čitav prostor i njegova neposredna okolica još uvijek gotovo potpuno slobodni.⁶

Tijekom sljedećega desetljeća prostor se sve više uključuje u gradsku strukturu. Već se tada nazire buduća široka Gajeva ulica prema zapadu, a uz nju je sagrađena nova Osnovna škola Varoš (Sl. 1.-29.). Stalno su prisutna razmišljanja o temeljitijoj korekciji Plinarske ulice, koja više nije bila podesna za sve veće uvođenje automobilske prometa. Sve do Drugoga svjetskog rata nije bilo značajnijih promjena na ovako novim prometnicama definiranom prostoru. Znatnije su građevinske aktivnosti na periferiji, ali ni tada nije došlo do potpune izgradnje u okolnim ulicama. Čitav taj obodni prostor s njegovim neposrednim okruženjem još je uvijek rahlo izgrađen. Ipak, tada su sagrađene neke veće nove građevine na sjevernoj i istočnoj strani.

⁵ Potreba izrade urbanističkog plana Splita osjetila se još prije Prvoga svjetskog rata. Na natječaj 1923. godine pristiglo je čak 19 radova, od kojih 11 iz inozemstva. Prva nagrada nije dodijeljena, već su prva i treća zbrojene te u jednakom iznosu dodijeljene Schürmannu i grupi bečkih arhitekata. Po tom *Regulacionom planu* grad se, iako uz puno izmjena, izgrađivao sve do Drugoga svjetskog rata. [TUŠEK, 1966: 32-41]

⁶ Stanje 1926. godine zorno je prikazano u Mentor planu grada. Izradila ga je tvrtka „Mentor“ iz Praga. To je perspektivni crtez iz zraka s visine od 600 do 1000 metara. Skice je napravio dr. Heilbrunn koji je boravio u Splitu oko mjesec dana. Tiskan je u 10 000 primjeraka u izdanju „Putnika“. Dotad su takvi planovi napravljeni za Prag i nekoliko kupališnih mjesta u Češkoj, a poslije i za Zagreb. [*** 1926: 13]

Godine 1911. osnovan je Nogometni klub „Hajduk“ koji je koristio vojničko vježbalište na istočnom dijelu kao igralište.⁷ U ljeto 1923. počelo je proširenje i produljenje terena te izgradnja tribina. Da bi se dobio prostor za gledalište, promijenjen je smjer igrališta u pravcu sjever-jug. U kolovozu iste godine izbio je požar ispod tribina. Kako su bile od drva, potpuno su izgorjele. Klub se našao u velikim novčanim teskocama pa ih je tek 1925. uspio obnoviti.

Dugo su vremena uprava i prijatelji „Hajduka“ nastojali izgraditi društveni dom. Konačno su ti naponi urodili plodom pa je u veljači 1933. počela gradnja najvećega takvog objekta u državi. Zgrada je smještena južno od igrališta (Sl. 1.-15.). U prizemlju je imala tri velike svlačionice, prostoriju za masažu i stan čuvara s radionicom. Na katu je bila kancelarija uprave, čitaonica i soba za boravak. Načrt je napravio mladi arhitekt Boris Katunarić, dok je nadzor nad izvedbom preuzeo inž. Fabijan Kaliterna. Zgrada je proširena 1954. godine. U to je doba oko cijeloga kompleksa podignuta nova ograda visine tri metra. Teren je bio vlasništvo vojske, koja ga je dala u zakup klubu. Godine 1934. Ministarstvo vojske i mornarice otkazalo je ugovor, ali je pitanje ipak riješeno. Nova opasnost da Split izgubi igralište i vježbalište zaprijetila je 1939. godine. Problem je bio u tome što se ugovorom između vojnog erara i Općine prostor trebalo upotrijebiti za druge svrhe. Stoga je na poticaj Nogometnoga podsaveza pokrenuta inicijativa izgradnje novoga stadiona, kako je bilo predviđeno *Regulacijom planom grada*. Ali za to tada nije postojala mogućnost. Za Drugoga svjetskog rata Talijani su zapalili tribine. U razdoblju 1949.-1950. godine uokolo igrališta izvedeno je stepenasto gledalište. Igralište je tada pomaknuto 15 metara prema zapadu. Zapadni dio prostora uglavnom je slobodan. Počeo se uređivati nakon Drugoga svjetskog rata, kada je tu ureden Lenjinov trg u obliku ozelenjene površine i parkiralište (Sl. 1.-33. i 34.). Pošto je 1979. godine „Hajduk“ dobio novi stadion na Poljudu, staro igralište služi za potrebe splitskog Rugby kluba „Nada“.

Predjel je postao atraktivan za širenje grada i smještaj nekih javnih ustanova nakon Prvoga svjetskog rata, ali tek poslije Drugoga rata počela je intenzivnija izgradnja, i to na rubnom sjeverozapadnom dijelu terena i kontaktnoj zoni uokolo. Tako je ovojnica uglavnom definirana, a jezgra svojim položajem i

veličinom pruža mogućnost kreativnoga smještaja potrebnih sadržaja za narasli grad.

POJEDINE GRADEVINE

INDIVIDUAL BUILDINGS

Danas su okolni prostori uglavnom izgrađeni stambenim zgradama. Većina njih djela su istaknutih splitskih i zagrebačkih arhitekata. Njihov položaj označen je brojem na planu na Sl. 1. kao i u tekstu.

Plinarska ulica – Tijekom 1862. grad je dobio plinsku rasvjetu pa su postrojenja i zgrade sagrađene na početku ulice. Ukupno ih je bilo četiri: za upravu, skladišta i radionicu oko središnjeg dvorišta. Tu je bio i velik rezervoar za plin (Sl. 1.-8.). Plinaru je sagradio francuski inženjer Josip Fridrick, kojemu je općinska uprava dala koncesiju na 50 godina. Nasljednici prvog vlasnika ponudili su plinaru 1896. godine Općini na prodaju. Nije došlo do dogovora pa je prodana dioničkom društvu Sjedinjenih plinara u Augsburgu, koja je imala 25 plinara po Austriji i Njemačkoj. Tijekom 1913. Općina je otkupila postrojenja koja su dobila naziv „Gradska plinara u Splitu“. Radi uređenja i vođenja plinare u vlastitoj režiji općinsko upraviteljstvo obratilo se ravnateljstvu Gradskih plinara u Beču da joj pošalje jednog stručnjaka. Tako je u Split došao inženjer Karl Sprinzl. Kao prvo, on je predložio da se sagrađi još jedna peč te da se mjestimično preuredi i proširi mreža. U godinama nakon Prvoga svjetskog rata Općina je planirala premjestiti

SL. 6. STARO „HAJDUKOVO“ IGRALIŠTE I PROSTOR OKO NJEGA, STANJE 1926. GODINE. OBOĐNE SU ULICE VEĆ UREĐENE, ALI PROSTOR JE JOŠ UVIJEK SLABO IZGRAĐEN. SJEVERNIJE JE VIDLJIV POLOŽAJ BISKUPSKOG SJEMIŠTA I TEOLOGIJE.

FIG. 6 OLD HAJDUK FOOTBALL FIELD AND THE SURROUNDING AREA, 1926. THE BORDERING STREETS WERE ALREADY LAID OUT BUT THE AREA AS A WHOLE WAS STILL UNDERDEVELOPED. THE BISHOP'S SEMINARY AND THEOLOGY BUILDING IS NORTHWARDS.

SL. 7. STAMBENA ZGRADA NA POČETKU ZRINSKO-FRANKOPANSKE ULICE PODIGNUTA 1937. GODINE PO PROJEKTU ARH. FRANE ČOTE

FIG. 7 RESIDENTIAL BUILDING AT THE BEGINNING OF ZRINSKO-FRANKOPANSKA STREET DESIGNED BY F. ČOTA AND BUILT IN 1937.

⁷ Osnivači Nogometnog kluba „Hajduk“ bili su inženjeri Fabijan Kaliterna, Lucijan Stela, Vjekoslav Ivanisević, Ivan Šakić i graditelj Vladimir Sore. Prva utakmica odigrana je 6. travnja 1911. između prve i druge momčadi. Prva klupska baraka nalazila se u Ulici Čajkovskoga s istočne strane igrališta. [MAROVIĆ, 1990: 70-71]

SL. 8. DIO MENTOR PLANA IZ 1926. GODINE S PERSPEKTIVNIM PRIKAZOM ZONE. U PRVOM JE PLANU NA JUGU PREDGRADJE VELI VAROŠ, A DALJE PREMA SJEVERU SLOBODAN PROSTOR.

FIG. 8 PART OF THE PLAN FROM 1926 WITH THE AREA LAYOUT, PERSPECTIVE. TO THE SOUTH IS VELI VAROŠ SUBURB IN THE FOREGROUND, TO THE NORTH IS A VACANT LOT.

SL. 9. SECESIJSKA OBITELJSKA KUĆA IZ 1910. GODINE U KONTAKTNOJ ZONI VRH PLINARKE ULICE. TO JE DOBA KADA SU SE GRADILE VILE NA PRVIM PADINAMA MARJANA POVIŠE PREDGRADJE VELI VAROŠ.

FIG. 9 SECESSION-STYLE SINGLE-FAMILY HOUSE FROM 1910 AT THE TOP OF PLINARSKA STREET. AT THE TIME THE VILLAS WERE BUILT AT THE FOOTHILL OF MARJAN OVERLOOKING THE VELI VAROŠ SUBURB.

SL. 10. POGLED S UJEVIĆEVE POLJANE PREMA SJEVERU U SMJERU ZRINSKO-FRANKOPANSKE ULICE KOJA ČINI ISTOČNU GRANICU PODRUČJA. SLIJEVA JE NEOSTILSKA STAMBENA ZGRADA, A DESNO UGLOVNICA PODIGNUTA NA MJESTU NEORENESANSNE KUĆE SALVI PO PROJEKTU IVE RADICA.

FIG. 10 VIEW FROM UJEVIĆ FIELD TO THE NORTH IN THE DIRECTION OF ZRINSKO-FRANKOPANSKA STREET WHICH FORMS THE EASTERN FRINGE OF THE AREA. TO THE LEFT IS A RESIDENTIAL BUILDING, TO THE RIGHT IS A CORNER BUILDING PUT UP ON THE SITE OF A NEO-RENAISSANCE HOUSE DESIGNED BY I. RADIC.

plinaru na povoljnije mjesto, gdje ne bi priječila razvitak grada i gdje bi bili bolji uvjeti za njezin rad. Godine 1830. napravljen je financijski elaborat, ali do ostvarenja tada nije došlo. Plinara je odavna prestala s radom, ali su još sačuvane dvije zgrade kao vrlo zanimljiv ostatak gospodarske arhitekture.

U Plinarskoj ulici sagrađene su dvije secesijske zgrade – jedna na početku, a druga na kraju. Prva je prizemnica neposredno uz ulicu između starih pučkih kuća. Zgrada je vrlo skromna, a služila je u gospodarske svrhe (Sl. 1.-7.). Blizu Natorova prilaza nalazi se slikovita dvokatna vila. Sagrađena je 1910. godine za Mihovila Markovinu. Građevina je jednostavne pravokutne osnove s rizalitom usred sjevernog pročelja. Tu je ulaz u kuću s plitkom polukružnom lunetom iznad. Vanjske su dekoracije u čistim secesijskim oblicima. Oko zgrade je vrt sa željeznom ogradom. Zgrade su zanimljive kao primjeri prodiranja građanske arhitekture u pučko predgrađe Veloga Varoša (Sl. 1.-1.).

Godine 1940. počele su pripreme za gradnju atelijera Hrvatskoga narodnog kazališta u Plinarskoj ulici (Sl. 1.-6.). U tu je svrhu predviđena svota od okruglo 730 000 dinara. Podnesene su tri ponude: braca inž. Ede i Dane Žagar, Ante Kragića i Marina Duplancića. Ova posljednja je bila najjeftinija pa je odlučeno da se poduzetniku Duplanciću povjeri gradnja s rokom dovršetka do 1. srpnja. U ulici su još istaknutije dvije historicističke zgrade (Sl. 1.-3. i 5.) i dvije iz novijeg vremena – sve zaštićene zakonom (Sl. 1.-2. i 4.). Projektanti im nisu poznači.

Zrinsko-Frankopanska ulica – Na južnoj strani, gdje iz Trga Tina Ujevića počinje Zrinsko-Frankopanska ulica, nalazila se neorenesansna kuća Salvi s velikim vrtom ispred nje. Kako je dotrajala, a smetala je i prometu, srušena je 1985. godine. Na tome mjestu sagrađena je stambena uglovnica (Sl. 1.-13.). Projektirao ju je arh. Ivo Radić, poznat kao autor brojnih stambenih zgrada te dobitnik nekoliko društvenih i stručnih priznanja za svoje realizacije. Zgrada ima duž citavih pročelja balkone zatvorene zaluzinama. Međutim, time se počela narušavati skladna ambijentalna cjelina historicističkih zgrada koje su okruživale mali trg sa stražnje strane kazališta. Tu se još uvijek nalazi jedna takva manja uglovnica. Sagrađena je početkom 20. stoljeća i utopljena među pučke kuće. Lijep je primjer arhitekture čistih i jasnih forma. Sačuvana je u izvornom stanju, bez kasnijih promjena. Zaštićena je kao spomenik kulture (Sl. 1.-12.). Nešto sjevernije nalazi se još jedna Radiceva zgrada, jednako oblikovanih pročelja (Sl. 1.-17.). S druge strane ulice nalazi se manja jednokatnica četvrtaste osnove, izdužene u pravcu sjever-jug (Sl. 1.-15.). Sagrađena je 1933. godine kao dom Nogometnog kluba „Hajduk“, a danas služi Rugby klubu „Nada“.

S druge strane, na sjevernom dijelu, na raskrižju je izgrađena 1913. godine slobodnostojeća stambena zgrada na dva kata. Dao ju je podići poznati splitski slikar Ante Katunarić. Projektirao ju je inž. Petar Senjanović u oblicima secesije s asocijacijama lokalne dalmatinske tradicije (Sl. 1.-19.). Vrijedno je graditeljsko ostvarenje svoga doba.⁸ S druge strane, uza sporednu Kavanjinovu ulicu, između dvaju ratova sagrađena je uglovnica u kojoj je smješten sud (Sl. 1.-20.). Bilo je planirano da se u tu svrhu izgradi posebna

⁸ Petar Senjanović (Split, 1876. – Zagreb, 1955.), građevinski inženjer. Studirao je u Becu. U početku je bio zaposlen u upravi željeznica u Splitu i kao voditelj općinskog tehničkog ureda. Djelatnost je usmjerio na izgradnju sjeverne luke u Splitu i njena željezničkog spoja s unutrašnjosti. Veoma je zaslužan za donošenje Građevinskog zakona 1931., jedinstvenog za citavu državu. Bavio se i arhitekturom pa je u Splitu projektirao veći broj zgrada u oblicima secesije. [PIPLOVIĆ, 1978: 60-63]

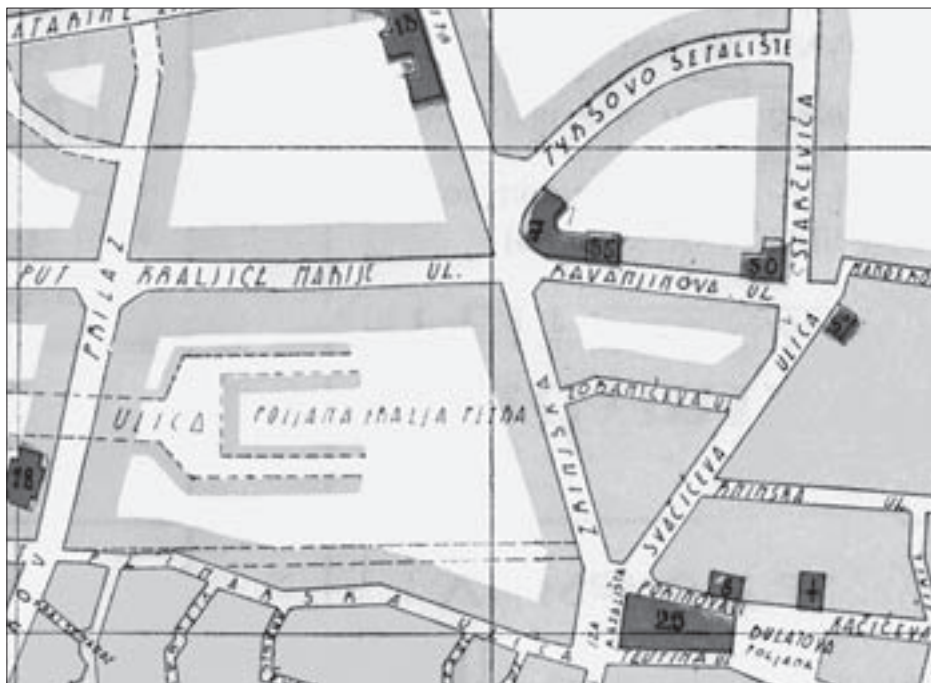
zgrada, ali tada nije bilo sredstava. Godine 1940. dovršena je stambena četverokatnica Marangunić na spoju s današnjom Ulicom Čajkovskoga (Sl. 1.-14.). To je decentno djelo istaknutoga hrvatskog kipara i arhitekta Frane Cote. Zgrada se odlikuje čistim i jednostavnim oblikom. Zatim je 1954. godine na uglu Zoranićeve ulice izgrađena stambena trokatnica. Projekt je napravila inž. arh. Mila Poletti iz Zagreba (Sl. 1.-18.).

Prema Schürmannovu Regulacijskom planu sjeveroistočno od zone, na slobodnom prostoru do zgrade Sjemeništa (Sl. 1.-21.), trebala se graditi nova katolička katedrala jer je postojeća u bivšem Dioklecijanovu mauzoleju postala premala. No teren je bio vlasništvo Pravoslavne crkve koja je tu također htjela graditi svoj hram pa je napravljen čak i projekt. Oko toga bilo je dosta sporenja pa ni jedna od tih građevina nije tu podignuta. Zgrada Biskupskog sjemeništa produžena je prema jugu i u taj je dio smješteno 1928. godine Centralno bogoslovno sjemenište koje je premješteno iz Zadra, a 1931. dobila je sjeverno krilo u današnjoj Teslinoj ulici. Sva tri dijela potpuno su stilski usklađena s asociacijama na oblike 19. stoljeća (Sl. 1.-21.).⁹

Matoševa ulica – Tijekom 1923. godine probijala se sjeverna prometnica preko sredine vojnčkog vježbalista na zapad prema Poljudu, tada nazvana Ulica kraljice Marije. U njoj je s vremenom sagrađen niz reprezentativnih stambenih kuća. Od ukupno jedanaest zgrada na potezu do današnje Ulice Ivana Rendića, koliko ih danas postoji, šest ih je izgrađeno prije Drugoga svjetskog rata. Od njih su najstarije dvije s južne strane, koje ukrasima još uvijek asociiraju na stilsku arhitekturu (Sl. 1.-26. i 27.). Na suprotnoj je strani niz (Sl. 1.-24.). Prema nekim podacima jednu od njih, na broju 10, projektirao je inž. Lovro Manola. Prvi su joj vlasnici bili Vinko i Ante Blažević, a radove je u travnju 1941. godine izveo graditelj Ante Radica.

Taj se dio nastavio graditi i poslije Drugoga svjetskog rata jer je bilo još dosta slobodnih parcela. Podignuto je tako još pet zgrada. Tijekom 1948.-1949. sagrađena je na njezinu početku dugačka trokatnica Direkcije južnih brodogradilišta (Sl. 1.-22.). Zgrada je 1953. adaptirana za rodilište. Tada je u vrtu pred njom postavljen spomenik kipara Ivana Meštrovića „Majka i dijete“. Projektant zgrade i njena preuređenja bio je arh. Budimir Pervan. Danas je tu Dom zdravlja. Nešto dalje, na uglu Aljinovićeve ulice, nalazi se trokatnica iz 1959. godine koju su projektirali arh. Savka

⁹ Zgrada Teologije podignuta je na terenu južno u produženju zgrade Biskupskog sjemeništa. Radovi su počeli 1926. godine pa je 25. ožujka svečano položen temeljni kamen. U izradi projekta sudjelovao je inž. Ante Barać. [PIPLOVIĆ, 1990: 181-182]

Sasunic i Vuko Bombardelli iz splitskog atelijera „Arhitekt“ (Sl. 1.-25.).

Južno od Matoševe ulice, dijelom na nogometnom igralištu „Dalmatinca“, sagrađen je u razdoblju od 1963.-1964. blok od tri zgrade (Sl. 1.-23. i 32.). Projektirao ih je arh. Ivo Bartolić iz istoimenog biroa u Zagrebu, a izvelo građevinsko poduzeće „I. L. Lavčević“ iz Splita.

Nazorov prilaz – Sa zapadne strane ubrzo nakon Prvoga svjetskog rata formirana je Gajeva ulica. To je današnji Nazorov prilaz koji se uspinje na jug prema Marjanu. Na tom je potezu bilo najmanje gradnja. Tu je 1829.-1830. sagrađena zgrada Osnovne škole Varoš (Sl. 1.-29.). Projektirao ju je zagrebački arhitekt Aleksandar Freudenreich. Nakon što je početkom 1929. godine općinska uprava raspisala javno nadmetanje za gradnju, podneseno je šest ponuda. Ali, rezultati nisu zadovoljili pa je zakazan drugi termin. Radovi su povjereni Građevnom poduzeću ovlaštenoga civilnog inženjera Žarka Deškovića.

SL. 11. ISJEČAK PLANA GRADA IZ 1935. GODINE. NA NJEMU JE PRIKAZAN POKUŠAJ REGULACIJE ZONE PROMETNICAMA U SMJERU ZAPAD-ISTOK PLANIRANOM GAJEVOM ULICOM. NA DESNOJ STRANI VEĆ POSTOJI ZGRADA U KOJOJ SU SMJESTENE SUDSKE VLASTI I DO NJE SANATORIJ DR. RACIĆA.

FIG. 11 TOWN MAP FROM 1935 SHOWING AN ATTEMPT TO PLAN THE AREA BY TRAFFIC LINKS IN THE DIRECTION WEST-EAST. THE RIGHT SIDE IS ALREADY OCCUPIED BY THE COURTHOUSE AND DR RACIĆ'S SANATORIUM.

SL. 12. PARKIRALIŠTE NA ISTOČNOM KRAJU ZONE UZA ZRINSKO-FRANKOPANSKU ULICU. S DESNE JE STRANE SECESIJSKA ZGRADA KOJU JE PROJEKTIRAO INŽ. PETAR SENJANOVIĆ 1913. GODINE, A DALJE ZGRADA NEKADAŠNJEG SUDA PODIGNUTA IZMEĐU DVAJU RATOVA.

FIG. 12 CAR PARK ON THE EASTERN END ALONG ZRINSKO-FRANKOPANSKA STREET. TO THE RIGHT IS A SECESSION BUILDING DESIGNED BY PETAR SENJANOVIĆ 1913 AND THE FORMER COURTHOUSE BUILT BETWEEN THE TWO WORLD WARS.

SL. 13. ISTOČNI DIO MATOŠEVE ULICE, KOJA ČINI SJEVERNU GRANICU ZONE. U PRVOM JE PLANU ZGRADA SAGRAĐENA 1949. GODINE KOJA JE SLUŽILA ZA DIREKCIJU JUŽNIH BRODOGRADILIŠTA, A DANAS JE DOM ZDRAVLJA.

FIG. 13 EASTERN SIDE OF MATOŠEVA STREET AS A NORTHERN FRINGE OF THE AREA. THE BUILDING FROM 1949 IN THE FOREGROUND WAS THE HEADQUARTERS OF THE SOUTHERN SHIPYARDS. NOWADAYS IT IS THE HEALTH CARE CENTRE.

SL. 14. DIO REGULACIJE PROSTORA SPINUTA IZ 1962. GODINE KOJI JE IZRAĐEN U PROJEKTNOM ATELIJERU „ARHITEKT“. PLAN JE UKLJUČIVAO I PROMETNO POVEZIVANJE ISTOČNOG I ZAPADNOG DIJELA GRADA PREKO PROSTORA BIVŠEGA NOGOMETNOG IGRALIŠTA KLUBA „HAJDUK“.

FIG. 14 PART OF THE URBAN PLAN OF SPINUT FROM 1962 DRAWN UP IN THE ARCHITECTURAL PRACTICE „ARHITEKT“. THE PLAN INCLUDED TRAFFIC COMMUNICATION LINKS BETWEEN THE EASTERN AND WESTERN PARTS OF THE TOWN ACROSS THE FORMER *HAJDUK* FOOTBALL FIELD.

SL. 15. ZRAČNA SNIMKA ZAPADNOG DIJELA GRADA S NEKADAŠNIM PREDGRADEM VELI VAROŠ NA PADINAMA MARJANA I ZONOM STAROGA „HAJDUKOVA“ IGRALIŠTA

FIG. 15 AERIAL PHOTO OF THE WESTERN PART OF THE TOWN WITH THE FORMER VELI VAROŠ SUBURB ON THE MARJAN SLOPES AND THE OLD *HAJDUK* FOOTBALL FIELD.

SL. 16. RASKRIŽJE MATOSEVE I NAZOROVE ULICE, KOJA ČINI ZAPADNU GRANICU ZONE I VODI U SMJERU MARJANA. NA DESNOJ JE STRANI STAMBENA ŠESTEROKATNICA KOJU JE PROJEKTIRAO ARH. VUKO BOMBARDELLI.

FIG. 16 JUNCTION OF MATOSEVA AND NAZOROVA STREETS AS THE WESTERN FRINGE IN THE DIRECTION OF MARJAN. TO THE RIGHT IS A SIX-STORY RESIDENTIAL BUILDING DESIGNED BY V. BOMBARDELLI.

Odmah preko ulice nalazi se manja slobodnostojeca stambena zgrada Senjanović, izgrađena 1934. godine u oblicima moderne (Sl. 1.-30.). Projektirao ju je Zlatibor Luksić. Taj nadareni i plodni arhitekt djelovao je u Splitu gotovo četiri desetljeća i bio je među prvima u gradu koji je prihvatio funkcionalističku arhitekturu. Zgrada tvori zbijenu uravnoteženu kubičnu masu, oživljenu manjim istacima i balkonima. Sa svih joj je strana ograđeni vrt i široki ozelenjeni prostori. Uklopljena je u ambijent i skladno korespondira sa susjednim zgradama.

Posljednja po vremenu građenja zgrada u toj ulici jest samostalna stambena šesterokatnica koju je projektirao arh. Vuko Bombardelli iz Splita, a podignuta je u razdoblju od 1955.-1957. godine (Sl. 1.-28.).

I dok se periferni prostor stalno izgrađivao, najveći dio njegove sredine ostao je slobodan. Godine 1957. na uglu Matoseve i Nazorove ulice uređena je pomoćna tržnica kako bi se rasteretila glavna tržnica Pazar u središtu grada (Sl. 1.-35.). Kada je 1979. godine

„Hajduk“ dobio novi stadion u Poljudu, srušene su istočne tribine na starom. Na njihovu je mjestu vrlo nespretno improvizirano parkiralište za automobile, a samo je igralište prenamijenjeno za rugby. Iako je prostor vizualno ostao jednak ili se čak u tom smislu poboljšao, prometno je za pješake blokiran ograđenim igralištem, a posebno tribinama na zemljanom nasipu sa zapada.¹⁰

Danas je taj prostor u svom okruženju skladno urbanistički oblikovan kvalitetnim arhitektonskim ostvarenjima. Najveća je vrijednost čitave zone u mogućnosti pješackog povezivanja kroz zelenilo, od Parka Emanuela Vidovića, s Marjanom. Sada za to postoje brojne zapreke.

PROSTOR U NOVIJIM PLANOVIMA

THE AREA IN RECENT PLANS

Nakon Drugoga svjetskog rata bilo je više pokušaja da se sagleda problematika dragocjenog prostora u užem središtu grada s obzirom na njegove nove potrebe. Tako je još 1951. Urbanistički centar za Dalmaciju izradio *Direktivni urbanistički plan* Splita. U tom je elaboratu bilo predviđeno da se „Hajdukovo“ igralište pretvori u park koji bi se radikalnim prodorom kroz Veli Varoš spojio s marjanskom sumom. Taj pojas trebao se nastaviti na drugu stranu, na sjeveroistok, novim bulevarima i zelenim površinama u smjeru Glavicina. U listopadu 1962. godine Narodni odbor Općine Split raspisao je natječaj za izradu Idejnoga urbanističkog rješenja područja Spinut-Poljud. Članovi Savjeta za urbanizam zaključili su da to bude uži natječaj između šest projektantskih poduzeća iz Splita i dva iz drugih gradova. Ocjenjivački sud, sa Sreckom Čulicem na čelu, pregledao je radove. Jedina nagrada od dva milijuna dinara dodijeljena je Urbanističkom zavodu Kotara Split. Žiri je također preporučio da se ateljeu „Arhitekt“ iz Splita dodijeli odsteta jer je rad arh. Vuke Bombardellija dao značajan doprinos usklađivanju funkcionalno-urbanističkih problema. Posebno je pohvaljeno prometno rješenje. Po njemu bi spoj istočnog i zapadnog dijela grada do Marjana išao u produžetku današnje Gundulićeve ulice na postojeći izgrađeni dio kružne prometnice. Matoseva ulica, bivša Ulica Maksima Gorkog, postala bi samo stambena prometnica, a ne brza gradska, kao što se tada smatralo. Također je predviđeno produženje Gajeve ulice preko sredine „Hajdukova“ igrališta na istok do Zrinsko-Frankopanske ulice. Sredinom iduće godine prihvacena je odluka ocjenjivačkog suda za urbanističko rješenje i

¹⁰ Za potrebe manifestacije Mediteranskih igara u Splitu 1979. godine sagrađen je novi gradski stadion u predjelu Poljud. Sportska su natjecanja počela 15. rujna. [MATOSIĆ, 1979: 23-28]

prijedlog da se razmotre postavke projektnog atelijera „Arhitekt“.

Arhitekt Frano Gotovac napravio je 1967. godine „Studiju stadiona u Splitu“. Po tom se prijedlogu nova „Hajdukova“ arena trebala graditi na mjestu postojećega klupskog igrališta. Predviđen je stadion za 46 000 gledatelja, a uz njega pomoćni tereni. U rješenju se inzistiralo na vizualnom kontaktu grada s Marjanom. Stoga je predviđena izlomljena tribina, tako da njena masa ne zaklanja pogled na pošumljeno brdo. O projektu su se tada pozitivno izrazili istaknuti zagrebački arhitekti. Među njima bili su: Bruno Milić, Vjenceslav Richter, Neven Šegvić i Vladimir Turina. Posebno se isticalo kako su uvažene sve karakteristike lokacije. S druge strane, u to je doba na istome mjestu predviđena izgradnja više zgrada s 330 stanova. Godine 1972. raspisan je natječaj za Spomen-dom koji se trebao tu graditi. Programom je bilo zacrtano rušenje zgrada na sjevernoj strani Plinarske ulice, na prostoru zapadno od igrališta i svih sportskih sadržaja. Osim velike polivalentne dvorane planiran je objekt društvenih organizacija, prodajni centar i garaže. Interes je bio velik pa su sudjelovali brojni natjecatelji koji su dostavili čak 74 rada. Najveći ih je broj bio iz Splita i Zagreba. Prva nagrada pripala je timu s Nevenom Šegvićem na čelu.

Isto tako, grupa splitskih arhitekata – Vlado Krstulović, Robert Pleić i Jerko Rošin – privatnom je inicijativom ponudila 1996. godine „Programsku prostornu studiju Starog placa“. Obuhvaćala je prostor od 15 hektara s amfiteatrom te pretežito kulturološkim i poslovnim sadržajima.

Ni jedan od dosadašnjih prijedloga nije realiziran. Novim Generalnim planom osnovna je namjena prostora – zelena zona kao poveznica šume Marjana do Parka Emanuela Vidovića, uz umjerenu izgradnju pretežito javnih sadržaja.

GRADITELJSKO NASLIJEDE

BUILT HERITAGE

Prvi se put sustavnije obrađivalo pitanje graditeljske baštine čitavog predjela Spinuta u sklopu „Projekta splitskog poluotoka“ koji je 1973. godine izradio Urbanistički zavod Dalmacije pod vodstvom arh. Žarka Turketa. Studiju je napravio tim s Jerkom i Tomislavom Marasovićem na čelu. Za potrebe Prostornoga i Generalnoga urbanističkog plana Grada Splita, Konzervatorski odjel Ministarstva kulture u Splitu izradio je 2003. godine Konzervatorsku podlogu. Prema ovome dokumentu područje staroga „Hajdukova“ igrališta pripada u zonu B, zaštićenu povijesnu cjelinu. Za nju je propisana zaštita osnovnih eleme-

nata i bitnih obilježja povijesne urbane strukture. Dvadesetak zgrada, od historicizma preko secesije do novih ostvarenja, zaštićeno je kao spomenici kulture.

Čitavo okolno okruženje staroga „Hajdukova“ igrališta kvalitetan je okvir budućeg sklopa. To su vrijedna arhitektonska ostvarenja, s prostornim rasporedom formiranim dobrim dijelom poslije Prvoga svjetskog rata do današnjih dana. Bila je to izgradnja u nizovima, mjestimično s predrtovima ili slobodnostojeća u zelenom okruženju. Brojne ulice obrubljene su drvoredima bjelogorice. Karakteristična matrica morala bi se na pogodan način odraziti na rješenje novih struktura kako bi se ostvarila organska povezanost, ravnoteža i oblikovni red. Posebno je važno usklađivanje prometnih kretanja iz širih prostora. Pješacki tijekovi postojeće mreže preko u budućnosti formirane cjeline trebaju omogućiti logičko komuniciranje.

Aglomeracija kuća na jugoistočnom kraju gotovo je jedina prešla na drugu stranu povijesne komunikacije, današnje Plinarske ulice,

SL. 17. PROGRAMSKO-PROSTORNA STUDIJA ZA NOVI GRADSKI CENTAR KOJU SU 1966. IZRADILI ARHITEKTI J. ROŠIN, R. PLEIĆ I V. KRSTULOVIĆ. U SREDINI JE VIŠENAMJENSKI AMFITEATAR, A U OKOLO VRLO ZGUSNUTA IZGRADNJA PRETEŽITO KULTUROLOŠKIH I POSLOVNIH SADRŽAJA.

FIG. 17 URBAN PLANNING STUDY FOR A NEW TOWN CENTRE DEVISED IN 1966 BY THE ARCHITECTS J. ROŠIN, R. PLEIĆ AND V. KRSTULOVIĆ. THE CENTRAL AREA IS OCCUPIED BY A MULTIPURPOSE AMPHITHEATRE SURROUNDED BY BUILDINGS FOR MOSTLY CULTURAL AND BUSINESS PURPOSES.

SL. 18. OSNOVNA ŠKOLA „VAROŠ“ U NAZOROVOJ ULICI, KOJA JE SAGRAĐENA 1930. PO PROJEKTU ARH. A. FREUDENREICHA

FIG. 18 PRIMARY SCHOOL „VAROŠ“ IN NAZOROVA STREET BUILT IN 1930 AND DESIGNED BY A. FREUDENREICH

SL. 19. POGLED PREMA SJEVERU U UNUTRAŠNOST ZONE. LIJEVO JE KUĆA NEKADAŠNJE VLASNIŠTVO SENJANOVIĆA IZ TRIDESETIH GODINA 20. STOLJEĆA, A U DUBINI STAMBENE ZGRADE GRADENE PO PROJEKTU ARH. BARTOLICA 1964. GODINE.

FIG. 19 VIEW TO THE NORTH INTO THE INTERIOR OF THE AREA. TO THE LEFT IS A HOUSE FROM THE 1930S. RESIDENTIAL BUILDINGS IN THE BACKGROUND WERE DESIGNED BY BARTOLICA AND BUILT IN 1964.

koja je činila sjevernu granicu pučkoga predgrađa Veli Varoš prema slobodnim obradivim površinama. Nekadašnje skromne težačke kuće na tome su mjestu nadograđene, a njihova rahla struktura postala je kompaktna. Dosta je oblikovno i volumenima raznolika. Izgradnjom kotlovnice za potrebe obližnjega Hrvatskoga narodnog kazališta i širokog pristupa do nje dodatno je rastrgana. Pojedine neprimjerene dogradnje i sadržaji pridonijeli su njezinu lošem izgledu i funkcioniranju. Iz tih bi razloga bilo potrebno čitav sklop oblikovno povezati, a funkcije prilagoditi novim potrebama. Na tome mjestu najznačajniji su objekti nekadašnje plinare, koji su vrijedni da se sačuvaju kao spomenici gospodarske arhitekture. S obzirom na tezu o mogućnosti postojanja antičkih relikata na tome dijelu, kod daljnje razrade urbanističko-arhitektonske dokumentacije treba uvjetovati prethodna arheološka istraživanja. Blok zgrada iz novijega vremena na sjeverozapadu dovršen je i dobro formiran. Na njemu nema potrebe za većim zahvatima.

Isto tako, i okolne su prometnice već uglavnom urbanistički riješene. Sjeverna se upravo nalazi pred korekcijom kako bi se udovoljilo naraslom automobilskom prometu narasloga grada. Kako je sjeverno pročelje Velog Varoša prema Plinarskoj ulici izgrađeno nizom zgrada, treba ga gotovo u potpunosti respektirati. Namjenu i bitne karakteristike same ulice glede njena gararita treba uglavnom zadržati.

Prilikom zahvata na pojedinačnim kulturnim dobrima definirat će se mjere i odredbe zaštite. Za ostale građevine ili sklopove treba poštivati osobitosti cjeline i očuvanje izvorne građevne supstance. Bezlične građevine unutar prostornog obuhvata mogle bi se, u suglasnosti s konzervatorskom službom ukloniti, ako smetaju ostvarenju novoga prostornog koncepta. To pretpostavlja prethodnu izradu detaljne analize i valorizacije.

ZAKLJUČAK

CONCLUSION

Posebom studijom prikazana su događanja i promjene tijekom prošlosti na širem prostoru staroga „Hajdukova“ igrališta u Splitu i njegove sadašnje urbane karakteristike. U najvećem dijelu svoje prošlosti to je bilo plodno poljodjelsko zemljište koje su presjecali samo putovi koji su spajali grad s neposrednom okolicom. Generalnim planom utvrđene su visoke vrijednosti današnjeg ambijenta i zacrtane su buduće funkcije i sadržaji u sklopu grada kao cjeline. To predstavlja solidnu osnovu za razradu detaljnije dokumentacije uređenja. Naglasak je na umjerenom izgradnji i očuvanju zelenih površina, u čemu grad oskudijeva, posebice u središtu.

LITERATURA

BIBLIOGRAPHY

- BOMBARDELLI, V. (1973.), *Arhitekt 1953-1973, projektni atelier za urbanizam i arhitekturu Split*, P. A. „Arhitekt“, Split
- CAMBI, N. (2001.), *Spinutsko nekazište okruglih amfora tek treba istražiti i adekvatno zaštititi*, „Slobodna Dalmacija“, 59 (8. 9.): 14, Split
- DUPLANČIĆ, A. (2007.), *Splitske zidine u 17. i 18. stoljeću*, Ministarstvo kulture, Zagreb
- FISKOVIC, C. (1963.), *Splitski lazaret i leprozarij*, „Acta historica medicinae pharmaciae veterinae“, 3 (1-2): 12-17, Beograd
- GAMULIN, M. (1996.), *Ivo Radić, nagrada 'Vladimir Nazor'*, „Čovjek i prostor“, 43 (1-2): 12-13, Zagreb
- GOTOVAC, F. (1973.), *Natječajni saltomortale*, „Nedjeljna Dalmacija“ (29. 4.): 6-7, Split
- GOTOVAC, F. (1980.), *Stadion 'Hajduka' u Splitu*, „Čovjek i prostor“, 28 (327): 14-15, Zagreb
- GOTOVAC, F. (1985.), *Smrt stare ljepotice*, „Slobodna Dalmacija“, 41 (26. i 27. 7.): 11, Split
- IVON, K. (1923.), *Osvrt na razvitak katastra u Dalmaciji*, Dalmacija spomen knjiga, Splitska sekcija UJIA: 166-168, Split
- KEZIC, M. (1991.), *Arhitektura secesije u Splitu*, Književni krug Split, Split
- MARASOVIĆ, T.; OREB, F. (1977.), *Obrada graditeljskog naslijeđa u okviru projekta 'Splitski poluotok'*, „Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske“, 2-3: 87-88, Zagreb
- MAROVIC, D. (1990.), *Povijest sporta u Splitu*, Savez za fizičku kulturu Općine Split, Split
- MATOŠIĆ, D. (1979.), *Mediteranske igre u Splitu*, „Arhitektura“, 9: 23-28, Zagreb
- MIRKOVIĆ, V. (1967.), *Suvremena arhitektura na spornome mjestu*, „Slobodna Dalmacija“, 22 (8. 3.): 4, Split
- MULJAČIĆ, S. (1958.), *Kronološki pregled izgradnje Splita u XIX. i XX. stoljeću*, u: „Zbornik Društva inženjera i tehničara Splita“ (ur. SIRIŠEVIĆ, S.), Društvo inženjera i arhitekata Split: 77, 80, 85, 86, 88, 89 i 92, Split
- MULJAČIĆ, S. (1969.), *Izgradnja Splita 1944-1969*, „URBS“, 8: 54, 55, 60, 67 i 84, Split
- OREB, F. (1983.), *Nalaz antičkih grobova u Teutinoj ulici*, „Kulturna baština“, 9 (14): 31-36, Split
- PERVAN, B. (1966.), *Direktivni urbanistički plan iz 1951. godine*, „URBS“, 6: 42, Split
- PETRIC, P. (2001.), *Marjanske crkvice – spomenici*, u: *Marjane naš Marjane* (ur. LOZIC, I.), Marjan – društvo za zaštitu i unapređenje Marjana: 90-91, Split
- PIPLOVIĆ, S. (1978.), *Doprinos Petra Senjanovica uređenju starog Splita*, „Kulturna baština“, 5 (7-8): 60-63, Split
- PIPLOVIĆ, S. (1990.), *Zgrade sjemeništa i klasične gimnazije u Splitu*, u: *290 godina klasične gimnazije u Splitu* (ur. PIPLOVIĆ, S.), Književni krug Split: 181-182, Split
- PIPLOVIĆ, S. (1993.), *Novi plan grada, 'prica' o odrastanju Splita*, „Slobodna Dalmacija“, 51 (19. 6.): 29-30, Split

- PIPLOVIĆ, S. (1995.), *Werner Schürmann, unter der Chiffre „Dalmatia“*, „Smotra-Rundschau“, 1 (2): 70-75, Split
- PIPLOVIĆ, S. (1999.a), *Preobrazba Splita na razmeđu XIX. i XX. stoljeća*, „Grada i prilozi za povijest Dalmacije“, (15): 320-327, Split
- PIPLOVIĆ, S. (1999.b), *Novi pogled na postanak Splita*, „Hrvatska obzorja“, 7 (3): 691-695, Split
- PLEIĆ, R.; KEZIC, M. (2007.), *Arhitektonski opus Petra Senjanovica*, u: *Petar Senjanović, splitski planer i graditelj*, Sveučilišna knjižnica u Splitu: 136, Split
- PRELJUVKIĆ, S. (2001.), *Španjolske amfore stare 1800 godina zaboravljene leze u morskome mulju*, „Slobodna Dalmacija“, 59 (18. 8.): 18, Split
- RADICA, B. (1931.), *Novi Split*, vlastita naklada, Split
- RADIĆ-ROSSI, I. (2007.), *Podmorsko arheološko nalazište u predjelu Spinut u Splitu*, „Kulturna baština“, 34: 351-358, Split
- ROJE-DEPOLO, L.; LASLO, A. (1995.), *Frane Cota*, Gliptoteka HAZU, Zagreb
- SCHIFF, T. (1997.), *Iz poluzaboravljene zemlje*, „Književni krug“ Split, Split
- ŠEŠVIĆ, E. (2007.), *Kip*, „Kulturna baština“, 34: 325, Split
- TUŠEK, D. (1996.), *Arhitektonski natječaji u Splitu 1945-1995*, Društvo arhitekata Splita, Split
- *** (1913.), *Plinara u Splitu*, Splitska općina, Split
- *** (1926.), *Novi plan današnjeg Splita*, „Novo doba“, 6. 10.: 13, Split
- *** (1930.), *Za novu plinaru*, „Novo doba“, 19 (12. 8.): 6, Split
- *** (1962.a), *Uskoro natječaj za urbanističko rješenje područja Spinut-Poljud*, „Slobodna Dalmacija“, 19 (2. 10.): 6, Split
- *** (1962.b), *Samo uzi natječaj za idejno urbanističko rješenje Spinuta i Poljuda*, „Slobodna Dalmacija“, 19 (17. 10.): 8, Split
- *** (1963.a), *Nagrada dodijeljena Urbanističkom zavodu kotara*, „Slobodna Dalmacija“, 20 (25. 6.): 6, Split
- *** (1963.b), *Pomanjkanje urbanističkih planova kočij brzih razvitak grada*, „Slobodna Dalmacija“, 20 (29. 6.): 8, Split

IZVORI

SOURCES

DOKUMENTACIJSKI IZVORI

DOCUMENT SOURCES

- Katastarski plan Splita iz 1831. godine, Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, Državni arhiv u Splitu, mapa br. 595, list VIII. i XIV., Split
- Konzervatorska podloga Generalnog urbanističkog plana Splita, Ministarstvo kulture Konzervatorski odjel u Splitu, 2003., Split
- Odluka o donošenju Generalnog urbanističkog plana Splita, Službeni glasnik grada Splita, 25. 1. 2006., br. 1; 51, 57 i 58, Split

IZVORI ILUSTRACIJA

ILLUSTRATION SOURCES

- Sl. 1.-19. Arhiva autora

SAŽETAK

SUMMARY

THE OLD *HAJDUK* FOOTBALL FIELD IN SPLIT HISTORICAL AND SPATIAL DEVELOPMENT

The area of the old Hajduk football field in Split with its extension westwards in the direction of Marjan hill is the only free space in the town centre. It is bordered by Zrinsko-Frankopanska street to the east, Matoševa street to the north, Nazorova street to the west and Plinarska street to the south. Nowadays it is the site of a rugby field, a market, a parking lot and a park. The southeastern part built earlier and the recently built northwestern part are the sites of residential buildings.

As the need for new, especially public purpose areas is growing, the conversion of the old Hajduk football field is currently being prepared through an administrative and planning procedure. This paper presents a study into its transformations and functions in the past as well as its present features as important factors in its future spatial conception taking into consideration its location surrounded by high-quality recent buildings on the fringe of the Veli Varoš residential area.

This site had already been inhabited in ancient Roman times (before the monumental Diocletian's palace was put up) when it used to be an important traffic corridor linking the settlement with the port in Poljud bay to the west.

Excavations from the sea have revealed remnants of the old coastal structures and amphorae suggesting its function as an oil transport route. Moreover, tombstone remains confirm this hypothesis since the necropolis used to be along the road outside the settlements. There are no traces left from the medieval period except for some minor indications on the map from 1666 made by the Venetian military engineer Giuseppe Santi.

The fertile plains were probably used for farming judging by the Roman subdivision of the land into regular surfaces. Similar situation was represented by the graphics made throughout the subsequent centuries. The first reliable evidence dates from 1831 when the first cadaster plan was made within the regional geodetic surveying during the Austrian government. At the time the only built up area was the southeastern part consisting of vernacular stone houses merging over time with middle-class neo-Renaissance architecture. The Austrian author Theodor Schiff from the late 19th century vividly described simple peasants' houses, dusty roads, fertile fields and orchards. During the late period of the Austrian government the King's field on the eastern part was converted into a sports field in 1911.

Intensive construction started after the First World War and has been going on ever since then. The town rapidly expanded at the time so that in 1923 an international competition was launched in order to obtain a Regulation plan for the future planned development of the city. The German architect Werner Schürmann won the first award. He proposed a theatre at this site and a new cathedral on the northern edge. The church in the former Diocletian's mausoleum was too small for a large congregation so a new church was planned instead. The area turned up to be an attractive site for some public institutions but it was not until the beginning of the Second World War that an intensive construction started in the northwestern borderline area and in the contact zone. The surrounding area was in this way mostly defined whereas the nucleus, as far as its position and size are concerned, seemed appropriate for the required facilities of a growing town.

At the time the site was bordered by modern roads. The contact zone was built up by high-quality, predominantly residential buildings. Among them the most remarkable ones are the Secession-style villa in Plinarska street, the primary school building designed by Aleksandar Freudenreich in 1930 as well as the residential buildings designed in 1957 by the architects Z. Luksić and V. Bombardelli in Nazorova street. In Zrinsko-Frankopanska street the most impressive buildings were those designed by P. Senjanović, F. Cota and I. Radić and the health centre in Matoševa street designed by B. Pervan. Between 1963 and 1964 three buildings were built on the south side of the street, partly on the football field "Dalmatinac". They were designed by I. Bartolić from the Zagreb-based architectural practice "I. Bartolić" and built by the Split-based construction company "I.L. Lavčević". For a long time Hajduk's fans were trying to build a social community centre which was finally put up in 1933 as the biggest structure of that kind in the country.

A large number of buildings in that area and the surrounding zones are protected as cultural monuments in the physical plan and the master plan of Split.

In recent times a number of urban plans have been made in accordance with the new urban requirements. The problems affecting the valuable site have been brought into focus. In 1951 the Urban

Centre for Dalmatia worked out an urban plan of Split. The Hajduk football field was planned to be converted into a park linked across Veli Varoš with Marjan hill woods. In 1962 a competition was launched for the *Preliminary urban design* of Split-Poljud area. V. Bombardelli's high-quality traffic solution to the problem of connecting the eastern and the western part of the town gained special recognition. The architect F. Gotovac made in 1967 a study for the new stadium. In 1972 a Memorial Centre was planned at the same site. The program included the construction of a large multifunctional auditorium, a community centre, a shopping centre and garages. A group of Split-based architects Vlado Krstulović, Robert Plejić and Jerko Rošin offered a new programme in 1996 referring to a big amphitheatre as well as cultural and mostly business facilities. None of these plans have been realized. Currently the site is subject to various initiatives. The main future characteristic should be a green pedestrian zone from Marjan woods stretching across the former Hajduk football field to "Emanuel Vidović" park eastwards.

Archaeological excavations have never been made there but some important cultural monuments exist nearby. This area has always served as a connection between the town and its surroundings. For the first time a systematic analysis of the built heritage of the entire Spinula area was made within the *Project of Split Peninsula* run by the architect Žarko Turket in the Urban-planning Institute of Dalmatia in 1973. The study was made by a design team headed by Jerko and Tomislav Marasović. The Conservation Department of the Ministry of Culture in Split worked out in 2003 a set of conservation documents needed for the Physical plan and the Master plan of Split. On the basis of these documents the old Hajduk football field was included within the protected historic ensemble which has to be preserved in terms of its essential elements and main features of its urban structure. About twenty buildings representing the 19th century Historicism, Secession and Modernism are protected as individual cultural monuments.

The entire surroundings of the football field function as a high-quality context of the future complex which has to be fully integrated in terms of its function and design, particularly in terms of its traffic system.

STANKO PIPLOVIĆ

BIOGRAFIJA

BIOGRAPHY

Dr.sc. **STANKO PIPLOVIĆ**, dipl.inz.arh., diplomirao je na Tehničkom fakultetu u Sarajevu. Doktorirao je 1993. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Bavi se povijesnu arhitekture Dalmacije. Sudjelovao je na osamdesetak domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova. Suradnik je Urbanističkog zavoda Dalmacije i Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture u Splitu na izradi studija u procesu prostornog planiranja i zaštite spomenika kulture.

STANKO PIPLOVIĆ, Dipl.Eng.Arch., Ph.D., graduated from the Engineering Faculty in Sarajevo. He received his Ph.D. in 1993 at the Faculty of Philosophy of the University in Split. His professional interests are focused on the history of Dalmatian architecture. He has participated in about 80 home and international conferences. He cooperates in physical planning projects as well as the projects for the preservation of the cultural monuments.